

PRZYDATNOŚĆ HODOWLANA ODMIAN BOTANICZNYCH I EKOTYPÓW WIECHLINY ŁAKOWEJ WYSTĘPUJĄCYCH W POLSCE

BREEDING USEFULNESS OF BOTANICAL VARIETIES AND ECOTYPES OF
MEADOW BLUEGRASS OCCURRING IN POLAND

СЕЛЕКЦИОННАЯ ПРИГОДНОСТЬ БОТАНИЧЕСКИХ СОРТОВ И ЭКОТИПОВ
МЯТЛИКА ЛУГОВОГО, ПРОИЗРАСТАЮЩИХ В ПОЛЬШЕ

JÓZEF MAKOWIECKI

Instytut Śląski w Opolu i WSR — Wrocław

Powszechne występowanie wiechliny łąkowej w zróżnicowanych warunkach ekologicznych tłumaczy się faktem, iż jest to gatunek zbiorowy, w skład którego wchodzi wiele odmian botanicznych i ekotypów przystosowanych do określonych siedlisk. Właściwość tę można wykorzystać w pracach hodowlanych nad tą rośliną.

W studiach nad tym gatunkiem (2) stwierdzono występowanie na terenie Polski 9 odmian botanicznych (varietas) i 1 pododmiany (subvarietas), określonych na podstawie systematyki podanej przez Hegiego (1). Odmiany te różnią się między sobą nie tylko cechami morfologicznymi ale również tempem rozwoju, zawartością związków chemicznych, wiązek przewodzących i twardzicy w blaszkach liściowych, wielkością wytwarzania systemu korzeniowego, powierzchni kępy, zagęszczenia pędów w kępie.

Hodowla roślin winna iść w kierunku wyprowadzania odmian hodowlanych przystosowanych do określonych warunków wilgotności i żyzności gleby oraz sposobów użytkowania.

Rozpowszechnienie odmian botanicznych w różnorodnych siedliskach ekologicznych świadczące o ich cechach przystosowawczych może być wskazówką dla praktycznego wykorzystania w hodowli roślin.

Na glebach żyznych, średnio wilgotnych o dobrych stosunkach powietrznych występują odmiany szerokolistne — var. *latifolia* i var. *eragrostiformis*, na mniej żyznych glebach o gorszych stosunkach powietrzno-wodnych rozpowszechniona jest var. *vulgaris*, na suchszych stanowi-

Tabela 1

Pomiary biometryczne kęp wiechliny łąkowej sadzonkowanej 23 V 1962 r.

		5. IX. 1962						29. VI. 1963							
Ekotyp	powierzchnia kępy			ilość pedów			ciężar zielonej masy kępy			powierzchnia kępy			ciężar zielonej masy		
	cała kępa		1 dcm ³ kępy	cała kępa		1 dcm ³ kępy	masy kępy		kępy		cała kępa		1 dcm ³ kępy		
	dc m ²	%		szt.	%		g	%	dc m ²	%	dkg	%	dkg	%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1 d)	5,7	100	151	100	26,5	100	72,5	100	18,1	100	44,1	100	2,43	100	
2	15,6	274	192	127	12,3	46	115,3	159	34,2	189	68,7	156	2,01	82	
3	9,4	166	215	142	21,8	82	86,0	119	16,6	92	45,1	102	2,71	111	
4	9,2	162	221	146	24,0	91	116,0	160	28,3	156	75,3	171	2,66	109	
5	8,4	148	195	129	23,2	88	91,1	126	27,4	151	61,1	139	2,23	92	
6	6,7	118	206	136	30,8	116	97,5	134	19,6	108	55,7	126	2,84	117	
7	13,9	210	298	191	20,7	77	172,3	238	27,4	151	80,0	184	2,88	119	
8	9,3	165	201	133	21,6	82	124,5	172	31,2	172	78,0	181	2,50	103	
9	9,6	170	205	136	21,4	81	74,4	103	24,6	136	56,0	127	2,27	93	
Przedz. ufn.	1,8				8,3		24,6		6,0		21,6				

*) Ekotyp nr 1 — materiał handlowy wiechliny łąkowej — 100

skach, obok poprzedniej, pojawia się var. *vulgaris*, subvar. *glauca*, na suchych i ubogich piaskach formy wąskolistne — var. *angustifolia*, var. *setacea*, na glebach suchych wapiennych rośnie var. *hirtula* — odmiana również wąskolistna. Nadbałtyckie wydmy porasta var. *costata*, odmiana o liściach średnio szerokich. W miejscach zacienionych, pod drzewami, rośnie var. *subcoerulea*, odznaczająca się szerokimi liśćmi o wyraźnym niebieskozielonym zabarwieniu. W górach powyżej 1000 m n.p.m. spotykana jest var. *alpina*. Prace hodowlane nad tymi odmianami botanicznymi mogłyby doprowadzić do wyprowadzenia odmian hodowlanych przeznaczonych do uprawy w określonych warunkach siedliskowych. W pracach hodowlanych należałoby uwzględnić również zapotrzebowanie na odmiany przydatne do zadarniania wałów, skarp, boisk, lotnisk, wydm piaszczystych oraz do przeciwoerozyjnego umacniania zboczy w górach.

Ujemną właściwością wiechliny łąkowej jest jej powolny wzrost w pierwszym okresie po zasiewie, trwający 3—4 lata (3). Zadaniem hodowli będzie więc zwiększenie tempa wzrostu i rozkrzewienia w roku zasiewu i w najbliższych latach. Rozwiązania tego problemu próbowano szukać poprzez wybór odpowiednich ekotypów. W tym celu przeprowadzono pomiary i obserwacje nad wybranymi ekotypami (tabela 1). Wyniki zawarte w tabeli 1 wykazują, że i ekotypy różnią się właściwościami biologicznymi oraz wskazują na możliwość znalezienia form o intensywniejszym tempie wzrostu i krzewienia. Na uwagę zasługują ekotypy, tworzące kępy o dużej powierzchni. Uwagę przy tym zwraca fakt, iż kępy te odznaczały się małym zagęszczeniem pędów, natomiast kępy o stosunkowo małej powierzchni były bardzo gęste. Jako przykład mogą posłużyć ekotypy numer 2 i 6. Dalsze badania winny wykazać, czy ekotypy charakteryzujące się tworzeniem kęp o dużej powierzchni zwiększą także procentowy udział wiechliny łąkowej w runi już w pierwszych latach po zasiewie mieszanki łąkowo-pastwiskowej.

LITERATURA

1. H e g i G. — Illustrierte Flora von Mittel-Europa, Bd I, München 1935, s. 403—5
2. M a k o w i e c k i J. — Roczn. i Nauk roln. Tom 93—A3
3. R a l s k i E., G r z y b S., T o ł w i ń s k a M. — Łąkarstwo, Warszawa 1957.

STRESZCZENIE

Występowanie w różnorodnych warunkach przyrodniczych, cechy morfologiczne i właściwości biologiczne 9 odmian botanicznych (varietas) i 1 pododmiany (subvarietas) wiechliny łąkowej (*Poa pratensis* L.), oznaczonych według Hegiego (1),

sugeruje ich przydatność jako materiału wyjściowego dla wyprowadzenia odmian uprawnych zróżnicowanych pod względem wymagań co do wilgotności i żyzności, a nawet intensywności oświetlenia.

W celu uzyskania informacji co do tempa wzrostu i rozkrzewienia wiechliny łąkowej w pierwszych latach po zasiewie, przebadano ekotypy wiechliny łąkowej zebrane z naturalnych warunków. Wyniki wykazują, iż różnią się one między sobą tempem krzewienia i zajmowania powierzchni w pierwszym i drugim roku po zasiewie (tabela 1).